



Literatuur

'Nieuwe' Boeken

Drie recente Engelse Hymenoptera-publicaties.

Hans Nieuwenhuijsen.

Als rechtgeaarde anglofiel bezoek ik bijna jaarlijks Engeland. In het veld verzamel ik niets, maar des te meer in pubs, in musea en in 'new and second hand bookshops'. In de laatste verzamel ik, behalve Engelse literatuur, ook boeken over de biologie in het algemeen en de aculeaten in het bijzonder. Zo trof ik in 2006/2007 de volgende interessante publicaties aan.

Ted Benton's 'Bumblebees', een pil van 580 pagina's, verscheen in 2006 bij Collins (www.collins.co.uk) in de bekende serie "The new naturalist library". (paperback ISBN 0 00 717451 9 ; £ 25,-). Is het een geactualiseerde versie van Free & Butler (1959) in dezelfde serie? In biologisch opzicht wel, maar Benton is een socioloog dus hij legt toch andere accenten dan de biologen Free & Butler. Hij heeft oog voor sociale veranderingen in de maatschappij, die nadelig doorwerken in het milieu. En als er één aculeatengroep het slachtoffer dreigt te worden van deze veranderingen dan zijn het wel de hommels, of ze nu in Engeland of in Nederland rondvliegen.

Dit is niet de plaats voor een bespreking van het boek. Evenmin ben ik de aangewezen persoon om dat te doen. Ik wil alleen kort een punt aanstippen met betrekking tot de determinatietabel in het boek. Noch Van der Blom (1989) in zijn "De hommels van Nederland", noch Volker Mauss (1994) in zijn "Bestimmungsschlüssel für Hummeln" maken bij de vrouwtjes gebruik van de vorm van de angelschede als determinatiekenmerk. Alford (1975), in zijn 'Bumblebees', deed dat al wel en Benton volgt hem daarin. Met name voor het onderscheid tussen *B. terrestris* en *B. lucorum* is dit kenmerk van belang.

Naar mijn bescheiden mening is dit boek een 'must' voor een ieder die in bijen s.l. is geïnteresseerd.

De volgende twee publicaties zijn uitgegeven door BWARS, de Bees, Wasps and Ants Recording Society. Eerst iets over de societies. Engeland is het land van de Societies. Op entomologisch gebied zijn dat: The Amateur Entomologist's Society (AES) (www.theaes.org), The British Entomological and Natural History Society (BENHS) (www.benhs.org.uk) en The Royal Entomological Society (RES) (www.royensoc.co.uk).

De AES heeft het uiterst bruikbare The Hymenopterist's Handbook (Betts, Laffoley & Cribb 1986, tweede druk) uitgegeven. Een aanrader voor iedereen, die zich verdiept in deze insectenorde. Helaas is het, bij mijn weten, alleen nog antiquarisch te koop.

The RES verenigt vooral de professionele entomologen. Oprechte amateurs, zoals de meesten van ons, vinden in Engeland onderdak bij de BENHS. Het bijzondere van de Nederlandse NEV is dat zij beide groepen beoefenen/beoefenaressen in zich verenigt en met elkaar in contact brengt. Zoals er binnen de NEV een sectie Hymenoptera is, zo is er binnen de BENHS BWARS. Vroeger stond de S voor Scheme, sinds 1986 staat ze voor Society. Zoals veel van onze gegevens naar EIS gaan, zo gaan de BWARS gegevens naar de Biological Records Centre (BRC).

In 2005 verscheen de derde editie van het Member's Handbook van BWARS (ISBN 1 870393 1, £ 9,-). Het boek, op A4 formaat, bestaat uit 11 secties. Ik som ze even op zodat het belang van zo'n uitgave duidelijk wordt. De verschillende levenscycli van aculeaten en hun bescherming, verzamelen en prepareren, determineren (alleen een sleutel voor de sociale wespen), vastlegging gegevens, lokken- pollenanalyse- fotograferen, nuttige adressen (firma's, boekhandels, musea, societies), bibliografie, BWARS statuten, 'linke' chemicaliën, soortenlijst van de Britse aculeaten en vliegtijden en bijzonderheden van de Britse soorten. Wie lid wordt van BWARS ontvangt het Handbook gratis. Je wordt lid door via onze website (www.nev.nl/hymenoptera) naar de link BWARS te gaan. Je



kan dan een aanmeldingsformulier uitprinten, invullen en opsturen. Het lidmaatschap kost £ 15,- per jaar.

The British Potter and Mason Wasps van Michael E. Archer is eveneens een publicatie van BWARS (ISBN 0-9537992-0-4; £ 5,- ?). Het is de tweede editie (2003) van dit boekje in A5 formaat over de Eumeninae, de urntjes- en metselwespen. Het bevat een tabel voor de 22 Engelse soorten, verspreidingskaarten en veel informatie over de biologie. Ik denk dat het voor de plooi vleugelliefhebber een waardevol boekje is.

Zo redelijk intensief de aculeatencontacten zijn met onze oosterburen zo minimaal zijn ze met deze eilandbewoners. Het wordt tijd dat onze sectie de banden met onze Britse collega's eens wat gaat aanhalen. Laat dit stukje daartoe een eerste aanzet zijn.

Literatuur

- Alford D.V., 1975. Bumblebees. - Davis-Poynter, London, 352 p.
- Free J.B. & C.G. Butler. 1959. Bumblebees. - Collins, London, 208 p.
- Betts, C., D. D'A. Laffoley & P.W. Cribb, 1986. The Hymenopterist's handbook. - Amateur Entomologist's Society, 208 p.
- Blom, J. v.d., 1989. De hommels van Nederland. - Jeugdbondsuitgeverij, 45 p.
- Mauss, V., 1994. Bestimmungsschlüssel für die Hummeln der Bundesrepublik Deutschland. - Deutscher Jugendbund für Naturbeobachtung, 50 p.

Summary

Three recent English publications are mentioned: 'Bumblebees', BWARS Members' Handbook and 'The British Potter and Mason Wasps'. Something is said about BWARS and the three entomological societies. A call is made for intensifying the contacts between the sectie Hymenoptera and BWARS.

ACUBIEB 2006

Theo Peeters

Het jaar 2006 was (voor mij) het jaar van de Science publicatie. Koos Biesmeijer schreef met medewerking van diverse andere auteurs, waaronder Menno Reemer, Roy Kleukers en ikzelf, een wetenschappelijk artikel over de achteruitgang van bijen in Engeland en Nederland dat in het tijdschrift Science verscheen. Voor mijzelf was het vooral weer een jaar van stuifzanden en kalkgraslanden. Op mijn werk voor Stichting Bargerveen onderzoeken we o.a. de minifauna, waaronder mieren, wespen en bijen, van stuifzanden en kalkgraslanden. Diverse voor mij nieuwe terreinen hebben we inmiddels bemonsterd en een schat aan gegevens verzameld. We zijn hard bezig met het sorteren, prepareren, determineren en invoeren van deze gegevens in een databank. Diverse collega's waaronder ook mieren-, bijen- en wespenliefhebbers hebben hun medewerking inmiddels al gegeven bij het verzamelen, uitzoeken en determineren van het omvangrijke materiaal.

In 2006 verschenen de eerste publicaties over deze onderzoeken en er zullen er nog diverse volgen. Zelf voel ik me nog steeds een 'inventarisatiemens' tussen al die wetenschappers. Maar wellicht kunnen we door deze projecten weer een kleine stap zetten in de richting van meer (dan vrijwel alleen faunistisch) onderzoek aan angeldragers. De toekomst zal het leren en ik houd jullie hier in elk geval op de hoogte van de nieuwe literatuur.

Zeer omvangrijk is de hoeveelheid buitenlandse literatuur over aculeaten die ook in ons land voorkomen. De keuze uit en het bijbenen van de inhoud in de vele publicaties blijft moeilijk. Een deel neem ik dan ook alleen op in deze literatuuurbank met het idee dat het wellicht t.z.t. lezenswaardige stukken zijn. Aanbevelingswaardig zijn m.i. onder andere de artikelen van Danforth et al. en de artikelen in Blank (red.), Starks & Turillazzi (eds.) en Waser & Ollerton (eds.). De spinnendoder *Priocnemis gracilis* Haupt 1927 moet voortaan *P. confusor* Wahis 2006 worden genoemd (zie Wahis 2006). En Petit (2006) meldt *Lasioglossum marginellum* als nieuw voor België uit zijn tuin in Bassenge.